परीक्षा सांकेतांक 1124	पेपर सांकेतांक : **501**	प्रश्नपत्रिका क्रमांक
वेळ : सकाळी 10:30 ते दुपारी 1:00	माध्यम : **बंगाली**	B : 5000156

बैठक क्रमांक

संच **D**

एकूण गुण :	**150**
एकूण पृष्ठ :	**36**

पेपर I (इ. 1ली ते इ. 5वी)

प्रश्नपत्रिका सोडविण्यापूर्वी खालील सूचना काळजीपूर्वक वाचा

टीप : सूचनांची इंग्रजी आवृत्ती या पुस्तिकेच्या मागील मलपृष्ठावर छापलेली आहे.
Note : English version of the instructions are printed on the back cover of this Booklet.

''तुम्ही निवडलेल्या ऐच्छिक विषयाची प्रश्नपत्रिका मिळाल्याची खात्री करावी.''

सूचना :

1. परीक्षार्थीने आपला बैठक क्रमांक त्यांना पुरविलेल्या प्रश्नपत्रिकेवर विहित ठिकाणी नोंदवावा.
2. OMR SHEET वर विहीत जागेत प्रश्नपत्रिकेचा अनुक्रमांक नोंदवावा.
3. प्रश्नपत्रिकेमध्ये सलग एकूण 150 प्रश्न असून ते सोडविण्यासाठी उमेदवारास 150 मिनिटे (अडीच तास) वेळ देण्यात आलेला आहे. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण आहे. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
4. प्रत्येक प्रश्न वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचा असून प्रश्नाच्या खाली उत्तराचे चार पर्याय दिलेले आहेत. त्यापैकी उत्तराचा एकच पर्याय अचूक असून तो OMR SHEET वर नोंदवावा. उत्तरे नोंदविण्यासाठी काळ्या किंवा निळ्या बॉलपेनचाच वापर करावा. अचूक उत्तर असलेल्या पर्याय क्रमांकाचा गोल पूर्णपणे रंगवावा. अर्धवट रंगवलेले गोल, खाडाखोड अथवा एकाच प्रश्नासाठी दोन उत्तरे दर्शविलेली असतील अशा उत्तरांना गुण दिले जाणार नाहीत. एकदा दिलेले उत्तर बदलता येणार नाही.
5. कोणत्याही कारणामुळे प्रश्न रद्द करावा लागल्यास अचूक प्रश्नांच्या गुणांवर आधारित पात्रता निश्चित करण्यात येईल.
6. प्रश्नपत्रिकेत कोणत्याही प्रश्नांच्या उत्तराची नोंद करू नये. प्रश्नपत्रिकेचे कोणतेही पृष्ठ/भाग मूळ प्रश्नपत्रिकेपासून वेगळा करू नये.
7. कच्चे काम प्रश्नपत्रिकेमध्ये दर्शविण्यात आलेल्या जागेतच करण्यात यावे.
8. उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक, प्रश्नपत्रिका अनुक्रमांक व संच कोड स्वाक्षरीपटावर लिहिणे आवश्यक आहे.
9. परीक्षा प्रवेशपत्राची मागणी केल्यास समवेक्षक/पर्यवेक्षकांना दाखवावे.
10. प्रश्नपत्रिकेमध्ये खालीलप्रमाणे विषयनिहाय विभाग आहेत :

विभाग	विषय	प्रश्न क्रमांक	गुण
1	बंगाली	1 ते 30	30
2	इंग्रजी/मराठी	31 ते 60	30
3	बालमानसशास्त्र व अध्यापनशास्त्र	61 ते 90	30
4	गणित	91 ते 120	30
5	परिसर अभ्यास	121 ते 150	30

11. OMR उत्तरपत्रिका जमा करताना उत्तरपत्रिकेच्या एकूण तीन प्रती आहेत. त्यापैकी carbonless दोन प्रती असून त्यापैकी उमेदवाराची प्रत (शेवटची तिसरी प्रत) उमेदवाराने स्वत:कडे ठेवून ती मिळाल्याबाबतची स्वाक्षरी स्वाक्षरीपटावर नोंदवावी व परिषदेची प्रत व मुळ प्रत कोणत्याही परिस्थितीत वेगळी करू नये.
12. परीक्षा संपल्यानंतर समवेक्षकाच्या सूचनेशिवाय परीक्षागृह सोडू नये.
13. परीक्षार्थीने परीक्षा चालू असताना अथवा परीक्षा संपल्यानंतर परीक्षेसंबंधी कोणतेही साहित्य, कागद वगैरे परीक्षागृहाबाहेर नेल्यास त्याची या परीक्षेतील उमेदवारी रद्द होईल.
14. परीक्षाकक्षात मोबाईल, स्मार्ट वॉच, कॅलक्युलेटर, लॉगटेबल, रेडी रेकनर इत्यादी व इतर अनावश्यक साहित्य आणू नये.
15. परीक्षेसाठी विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर ही प्रश्नपत्रिका स्वत:बरोबर परीक्षा कक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. परीक्षेची वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपत्रिकेची प्रत/प्रती किंवा प्रश्नपत्रिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे राज्याचा अधिनियम (1982)'' यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल.
16. परीक्षार्थींनी परीक्षेची विहित वेळ सुरू झाल्यानंतरच या प्रश्नपत्रिकेस लावलेले कागदी सील काढावे. परीक्षा सुरू होण्याच्या विहित वेळेपूर्वी सील काढू नये.
17. मराठी किंवा इतर माध्यम व इंग्रजी माध्यमाचा भाषांतरामध्ये संदिग्धता असल्यास सर्व माध्यमासाठी इंग्रजी माध्यमातील प्रश्न अंतिमरित्या ग्राह्य धरण्यात येतील.

SEAL

BENGALI

1. নূতন শব্দের চলিত রূপ হবে –

(1) নূতুন (2) নতুন (3) নুতুন (4) নুতন

2. 'লোক' শব্দটির পদ পরিবর্তন করলে হবে –

(1) মৌখিক (2) লৌকি

(3) লৌকিক (4) মৌখি

নীচের অনুচ্ছেদটি পড়ে 3 থেকে 6 পর্যন্ত প্রশ্নর সঠিক উত্তর লেখ।

অনঙ্গ চট্টোপাধ্যায়ের একমাত্র কন্যা শঙ্খমালার আজ বিয়ে। মহা ধুমধাম করে বিয়ে দিচ্ছেন অনঙ্গবাবু। অনঙ্গ বাবুর বাড়ি সিঙ্গুর। বরের বাড়ি গঙ্গারামপুর। ভূজঙ্গ ভট্টাচার্য্যের একমাত্র পুত্র রঙ্গনাথের সাথে সঙ্খমালার বিয়ে ঠিক হয়েছে। অনঙ্গবাবু মেয়েকে যথাসাধ্য সাজিয়ে দিয়েছেন। শঙ্খমালাকে আজ খুব সুন্দর করে সাজানো হয়েছে। নতুন লাল বেনারসী, গলায় হার, হাতে শঙ্খবলয়, কঙ্কন, কপালে কুমকুমের টিপ। খুব সুন্দর দেখাচ্ছে তাকে। সকলের মানেই খুব আনন্দ। শঙ্খমালার কিন্তু এত সাজগোজ করেও মন ভালো লাগে না। সে কেবল ভাবতে থাকে কালই তাকে সিঙ্গুর ছেড়ে গঙ্গারামপুর চলে যেতে হবে। তাই সকলে যখন বর এসেছে বলে ছুটে বর দেখতে গেছে তখন শঙ্খমালা পালঙ্কের উপর বসে একা একা কাঁদতে থাকে। চতুর্দিকে বাদ্য বাজছে। মাইকে চলছে নানা রকম সঙ্গীতের সুরের ঝঙ্কার, শঙ্খের আওয়াজ চারিদিক মুখরিত। খানিক সময় পরেই রঙ্গনাথের সঙ্গে শঙ্খমালার বিয়ে।

3. শঙ্খমালার বিয়ে ঠিক হয়েছিল .... সঙ্গে।

(1) অনঙ্গবাবুর (2) ভুজঙ্গবাবুর

(3) রঙ্গনাথের (4) পালঙ্কের

4. অনঙ্গ চট্টোপাধ্যায়ের বাড়ি ছিল —

(1) সিন্দুর (2) সিঙ্গুর (3) ভঙ্গুর (4) বেনারস

5. সুন্দর করে সাজানো হয়েছিল ......

(1) অনঙ্গবাবুকে (2) ভুজঙ্গবাবুকে (3) রঙ্গনাথকে (4) শঙ্খমালাকে

6. ভুজঙ্গ ভট্টাচার্য্যের বাড়ি কোথায় ছিল?

(1) সিঙ্গুর (2) গঙ্গারামপুর (3) বেনারস (4) গঙ্গাপুর

নীচের কবিতাটি পড়ে 7 থেকে 10 পর্যন্ত প্রশ্নগুলির সঠিক উত্তর দাও :

ছোট শিশু মোরা, তোমার করুণা
হৃদয়ে মাগিয়া লব,
জগতের কাজে, জগতের মাঝে
আপনা ভুলিয়া রব।
ছোট তারা হাসে, আকাশের গায়ে
ছোট ফুল ফোঁটে গাছে।
ছোট বটে তবু, তোমার জগতে
আমাদেরও কাজ আছে।
দাও তবে প্রভু, হেন শুভমতি
প্রাণে দাও নব আশা।
জগৎ মাঝারে যেন সবাকারে
দিতে পারি ভালবাসা।
সুখে দুঃখে শোকে, অপরের লাগি
যেন এ জীবন ধরি,
অশ্রু মুছায়ে, বেদনা ঘুচায়ে
জীবন সফল করি।

7. ছোট তারারা কোথায় হাসে?

(1) বাতাসে (2) আকাশে (3) জলে (4) গাছে

8. ছোট শিশু মোরা, তোমার .... হৃদয়ে মাগিয়া লব।

(1) দয়া (2) মায়া (3) করুণা (4) হাসি

9. ফুল কোথায় ফোঁটে?

(1) পাহাড়ে (2) আকাশে (3) হৃদয়ে (4) গাছে

10. ছোট শিশুরা সবাইকে দিতে চায় ....

(1) ঘৃণা (2) ভালবাসা (3) ফুল (4) আকাশ

11. বিকালে অভিষেক ফুটবল খেলবে, ক্রিয়াপদ চেনো।

(1) বিকালে (2) অভিষেক (3) ফুটবল (4) খেলবে

12. দর্শন জানেন যিনি - বাক্য সংকোচন করলে হবে –

(1) দানবীর (2) দর্শনবীর (3) দার্শনিক (4) দানশীল

13. স্ত্রীলিঙ্গের উদাহরণ হলো -

(1) ময়ূর (2) শিবানী (3) ফুল (4) কিশোর

14. ছাত্রবৃন্দ শব্দটি কোন বচনের উদাহরণ?

(1) বহুবচন (2) একবচন (3) দ্বীবচন (4) ত্রিবচন

15. রাম মোটেই শিক্ষিত না। এটি কোন ধরণের বাক্য

(1) না বাচক (2) হ্যাঁ বাচক (3) প্রশ্নবাচক (4) বিস্ময়সূচক

16. 'দেবেন্দ্র' সন্ধি বিচ্ছেদ করলে হবে -

(1) দেব + ঈন্দ্র (2) দেব + ইন্দ্র (3) দেবেন + ইন্দ্র (4) দেব + এন্দ্র

17. শশীর প্রতিশব্দ হলো -

(1) সূর্য (2) তারা (3) চন্দ্র (4) মঙ্গল

18. অরণ্য শব্দটির অর্থ হবে -

(1) মঙ্গল (2) দঙ্গল (3) লাঙ্গল (4) জঙ্গল

19. এক কথায় প্রকাশ করো - যা প্রতিদিন হয়

(1) প্রতিদিন (2) মাসিক (3) সাপ্তাহিক (4) দৈনিক

20. শুদ্ধ শব্দটি বেছে নাও -

(1) নিষ্পাপ (2) নিস্পাপ (3) নিষাপ (4) নিসাপ

21. সঠিক বিপরীত শব্দের জোড় হবে না -

(1) আসল × নকল (2) উচু × নিচু (3) তরল × সরল (4) দিন × রাত

22. যা দিয়ে দূরের জিনিস দেখা যায় তাকে বলে –

(1) দূরীণ (2) দূরবীন (3) দুবীন (4) দুর্গম

23. সমোচ্চারিত ভিন্নার্থক শব্দের সঠিক জোড়া হলো –

(1) লাল-রং, লাল ফুল (2) দেশ-রাজ্য, দ্বেষ-হিংসা

(3) দ্বীপ-বাঁটি, দীপ-প্রদীপ (4) কাঁটা-কন্টক, কাট্য-খেল

24. 'অপমান' শব্দের উপসর্গ হলো –

(1) অন (2) অনু

(3) অপ (4) অজ

25. '!' এটি .... সূচক বিরাম চিহ্ন

(1) পূর্ণবিরাম (2) অর্ধবিরাম (3) বিস্ময় (4) প্রশ্ন

26. কাক কালো, কোকিল কালো, কালো কন্যার কেশ। এটি .... অলংকারের উদাহরণ।

(1) উপমা (2) অনুপ্রাস (3) যমক (4) শ্লেষ

27. 'পাকা ধানে মই দেওয়া' এই বাগধারাটির অর্থ হলো –

(1) পাকা ধান কাটা (2) উপকার করা (3) অধীনে পাওয়া (4) অনিষ্ট করা

28. প্রধান শিক্ষক মহাশয়ের নিকট তিন দিনের ছুটি চেয়ে পত্র লেখাকে বলে –

(1) নিমন্ত্রণ পত্র (2) নিযুক্তি পত্র (3) আবেদন পত্র (4) প্রতিজ্ঞা পত্র

29. মহারাষ্ট্রের রাজভাষা হলো –

(1) হিন্দি (2) মারাঠি

(3) বাংলা (4) ইংরেজি

30. স্বাধীন ভারতের প্রথম রাষ্ট্রপতি ছিলেন –

(1) ডাঃ আম্বেডকর (2) জহরলাল নেহেরু

(3) ডাঃ রাজেন্দ্র প্রসাদ (4) মহাত্মা গান্ধী

इंग्रजी किंवा मराठी

31. Choose the correctly spelt word.
(1) aliennate (2) allienate (3) alienate (4) alienatte

32. Identify which part of the sentence has an error.
A : For heaven's sake,
B : do me a favour and
C : do not ask me
D : why am I not coming ?
(1) A (2) B (3) C (4) D

33. Choose the alternative which is opposite in meaning to the word underlined in the given sentence.
He will never <u>turn down</u> your request.
(1) turn upon (2) reject (3) turn over (4) accept

34. Rearrange the jumbled parts which are labelled P, Q, R and S to form a complete meaningful sentence.
P : an audience
Q : often in a theatre
R : acted out before
S : a drama is a type of story
(1) QRPS (2) PSQR (3) SRPQ (4) RSPQ

35. Choose the alternative which best expresses the meaning of the word underlined in the given sentence.
If you lack in <u>magnanimity</u>, all your wealth is useless.
(1) planning (2) management (3) generosity (4) purpose

36. Select the correct cardinal number for the given.
Ten million
(1) 10000000 (2) 100000
(3) 1000000 (4) 1000000000

37. Choose the correct wh-type question to get the underlined part as the answer.
<u>The combination of hard work and dedication</u> is the key to success.
(1) Who is the key to success ? (2) What is the key to success ?
(3) Which is the key to success ? (4) Where is the key to success ?

38. Name the underlined clause in the given sentence.
I have put it <u>where I can find it again</u>.
(1) Adverb clause of time (2) Adverb clause of condition
(3) Adverb clause of place (4) Adverb clause of purpose

39. Choose the correct alternative to fill in the blank.
The first .... of Covid-19 is cold.
(1) signs (2) symptom (3) features (4) evidences

40. Identify the mood that the underlined modal auxiliary shows in the given sentence.
Ashwini <u>can</u> speak several languages.
(1) permission (2) compulsion (3) ability (4) certainty

Read the following passage and answer the questions selecting the most appropriate alternative. (Q. Nos. 41 to 45)

John had never thought much about the origin of wealth or inequalities in life. It was his firm belief that if this world was not good, the next would be good and this faith sustained him. He was not like some others whom he knew, who would sell their souls to the devil.

He always thought of God before doing anything. He lived the life of an honest man. He had not married, but did not desire another man's wife. He believed that women weakened men as was described in the story of Samson and Delilah.

41. "To sell one's soul to the devil" means :
(1) supressing one's conscience
(2) giving up goodness in exchange for evil
(3) giving up one's honesty for the sake of monetary benefits
(4) to sell oneself to earn livelihood

42. John thought that women weakened men because :
(1) he thought that women were evil
(2) he believed that a woman was a fancy devil
(3) he thought that a woman would spoil his life
(4) he was convinced that what the story of Samson and Delilah illustrates is correct

43. It was John's belief that :
(1) one can be happy only by remaining a bachelor
(2) the world is a happy place
(3) there is no other world
(4) one must lead an honest life

44. By not desiring another man's wife, John showed that :
(1) he wanted to get married (2) he was a man of principles
(3) he felt sorry for other men (4) he had no desire for another's wealth

45. From the above passage, we understand that John was :
(1) not highly educated (2) a deeply pessimistic man
(3) a man of simple faith (4) a scholar of scriptures

46. Identify the part of speech of the underlined word in the given sentence.
<u>Hurrah!</u> We have won the game.
(1) Noun (2) Conjunction (3) Interjection (4) Adverb

47. Select the combination of numbers so that the alphabets arranged accordingly will form a meaningful word.
e t s e e d m e
1 2 3 4 5 6 7 8
(1) 56347821 (2) 31278654 (3) 13245786 (4) 87651234

48. Choose the correct alternative to fill in the blank.
There is a .... of lions roaming in the middle of the forest.
(1) herd (2) flock (3) band (4) pride

49. Identify the tense of the given sentence.
Harsh has been a successful lawyer.
(1) Simple present tense (2) Present perfect tense
(3) Present continuous tense (4) Present perfect continuous tense

50. Choose the correct alternative to fill in the blanks.
.... word to .... wise is sufficient.
(1) A, a (2) A, an (3) A, the (4) The, a

51. Choose the correct alternative to fill in the blanks.
The rich man travelled all .... the world .... air.
(1) above, in (2) over, by
(3) across, from (4) across, with

52. Identify the mismatched pair.
(1) leopard – leopardess (2) lion – lioness
(3) fox – vixen (4) chicken – cock

53. Choose the correct comparative degree for the given sentence.
No other island in the world is as large as Australia.
(1) Australia is one of the largest islands in the world.
(2) Australia is larger than most other islands in the world.
(3) Australia is larger than any other island in the world.
(4) Australia is the largest island in the world.

54. Choose the correct indirect speech for the given sentence.
He says, "I go to gym every morning."
(1) He says that he will go to gym every morning.
(2) He said that he went to gym every morning.
(3) He says that he went to gym every morning.
(4) He says that he goes to gym every morning.

55. Choose the correct simple sentence for the given sentence.
If you are not an Indian, you cannot be admitted.
(1) Only Indians are admitted.
(2) Indians alone must be admitted.
(3) None but Indians should be admitted.
(4) Indians are admitted but other nationals are not.

56. Choose the most suitable 'one word' for the given expression.
An old unmarried woman.
(1) widow (2) bachelor (3) spinster (4) sniper

57. Choose the alternative which best expresses the meaning of the given word.
Fragrance
(1) aroma (2) flavour (3) acrid (4) stink

58. Choose the mis-spelt word.
(1) deficient (2) magnificient (3) efficient (4) reticent

59. Choose the word opposite in meaning to the given word.
Vulnerable
(1) secure (2) sensitive (3) liable (4) weak

60. Choose the correct passive construction of the given sentence.
Women like men to flatter them.
(1) Women are liked by men who flatter.
(2) Women like it if they are flattered.
(3) Women like to be flattered by men.
(4) Women like not to be flattered by men.

मराठी

31. 'माधुरी अतिशय हुशार आहे.' या वाक्याचे अकरणरूपी वाक्य कोणते ?
(1) माधुरी हुशार नाही (2) माधुरी खुप हुशार नाही
(3) माधुरी अजिबात मठ्ठ नाही (4) माधुरी खुप मठ्ठ आहे

32. 'यथान्याय' या सामासिक शब्दाचा योग्य विग्रह कोणता ?
(1) न्यायासाठी (2) न्यायाप्रमाणे (3) न्यायापर्यंत (4) न्यायाशिवाय

33. 'कृष्णासम पाठीराखा माझा बंधुराया.'
वरील ओळीतील अलंकार कोणता ?
(1) उपमा (2) अनुप्रास (3) उत्प्रेक्षा (4) यमक

34. 'अलिकडे पाऊसाचे प्रमान खुप कमी झाल्याने वृक्षारोपण मोहिम राबवली पाहीजे.'
या वाक्यात अशुद्ध शब्द किती आहेत ?
(1) सहा (2) पाच (3) सात (4) चार

35. मी विचारले तुम्ही देशावर प्रेम करता म्हणजे काय करता या वाक्यात किती विरामचिन्हे येतील ?
(1) दोन (2) तीन (3) चार (4) पाच

36. 'भाकरी' हा शब्द कोणत्या भाषेतून मराठी भाषेत आला आहे ?
(1) तेलुगू (2) पोर्तुगीज (3) कानडी (4) फारसी

37. यशवंतराव चव्हाण यांचे आत्मचरित्र पुढीलपैकी कोणते ?
(1) सह्याद्रीचे वारे (2) कऱ्हेचे पाणी (3) कृष्णाकाठ (4) कृष्णकमळ

38. प्रजासत्ताक दिनाच्या कार्यक्रमासाठी प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित असलेल्या व्यक्तीस तुम्ही कोणते पत्र लिहिणार ?
(1) अभिनंदन पत्र (2) निमंत्रण पत्र (3) आभार पत्र (4) तक्रार पत्र

39. अभंगांच्या ओळी व रचनाकार यांची विसंगत जोडी ओळखा.
(1) निंबा कडूपण देत असे कोण। युक्षा गोडपण कवण करी॥ – संत बहिणाबाई
(2) धरिला पंढरीचा चोर। गळां बांधोनिया दोर॥ – संत जनाबाई
(3) ऐसे कैसे जाले भोंदू। कर्म करोनि म्हणती साधु॥ – संत तुकाराम
(4) माझें माहेर पंढरी। सुखें नांदु भीमातीरीं॥ – संत निर्मळा

प्रश्न क्र. 40 ते 42 साठी सूचना : – पुढील कविता वाचून त्याखालील प्रश्नांची अचूक उत्तरे पर्यायांतून निवडा.

रक्ताचे नच ओघळ सुकले अजुनि क्रुसावरचे
विरले ना ध्वनि तुझ्या प्रेषिता, अजुनी शब्दांचे
मंगल तव गीतांचा होतो मंदिरात घोष –
''प्रेम, शांति अन् क्षमा यांमध्ये वसतो परमेश!''
आणि आज हे तुझ्या पताका ज्यांच्या हातांत
निःशस्त्रांच्या रक्तामांसामधे नाहतात
मर्दांच्या बंदुका उडाल्या मुलांबायकांत
जगजेत्यांच्या पराक्रमाची स्फूर्तिप्रद रीत!
पाचोळ्यापरि पडली पाहुन प्रेतांची रास
नयन झाकले असशिल देवा, तू अपुले खास,
असेल ही वा सैतानाची प्रभूवरी मात
एक जखम अन् नवीन येशू, तुझ्या काळजात!

40. देवाने डोळे का मिटले असावेत ?
(1) भक्तांचे स्मरण करण्यासाठी (2) झालेली जीवितहानी पाहून
(3) मंदिरातील गीत-घोष श्रवणासाठी (4) जगज्जेत्यांचा विजय पाहून

41. कवितेतील 'प्रेषित' या शब्दाचा अर्थ कोणता ?
(1) सैतान (2) पराक्रम (3) स्फूर्ती (4) देवदूत

42. कवीच्या मते ईश्वराचा वास कोठे असतो ?
(1) पराक्रमी, क्रूर व्यक्तींच्या ठायी (2) फक्त मंदिराच्या गाभाऱ्यात
(3) प्रेमळ व क्षमाशील व्यक्तींच्या ठायी (4) दुर्जन व्यक्तींच्या ठायी

43. खालील पर्यायांतून समानार्थी शब्दांची विसंगत जोडी ओळखा.
(1) लतिका – कन्या (2) आदिम – मूळचा
(3) आस्था – आपुलकी (4) फत्तर – दगड

44. पुढीलपैकी भिन्न अर्थाचा वाक्प्रचार कोणता ?
(1) धाबे दणाणणे (2) पोटात गोळा येणे
(3) अंगाचा थरकाप उडणे (4) अंगाचा तिळपापड होणे

45. विरुद्धार्थी शब्दांची अयोग्य जोडी कोणती ?
(1) अनुरूप × विजोड (2) आवृत्त × परावृत्त
(3) कोवळे × निबर (4) टवटवीत × मलूल

प्रश्न क्र. 46 ते 48 साठी सूचना : – पुढील उतारा वाचून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे दिलेल्या पर्यायांतून निवडा.

आपल्यासारख्या सामान्यांना शब्दावाचूनचे संवाद भावणारही नाहीत, की परवडणारही नाहीत. आपल्याला कठीण, साधे, सरळ, वक्र कसे का होईना; पण बोलणे आणि ठणठणीत बोलणेच हवे असते आणि या बोलण्याचे किती अनंत प्रकार असतात. 'व्यक्ती तितक्या प्रकृती' अशी म्हण आहे. त्या चालीवर 'माणसे तितकी बोलणी' अशी म्हण बनवायला हरकत नाही, 'मोकळा संवाद' असे आपण म्हणतो; पण समाजात वावरताना या तथाकथित मोकळ्या संवादावर कशी आणि किती बंधने पडत असतात ते पाहिले म्हणजे गंमत वाटते. मित्रमंडळींशी गप्पा मारताना आपण खूप मुक्त, मोकळे असतो अशी आपली समजूत असते; पण ती खरी असते का ? आपणाला एकमेकांचे अनेक गुणदोष, एकमेकांच्या जीवनातले बरेवाईट तपशील ठाऊक असतात; त्यामुळे तिथे कधी मोकळ्या गप्पा होत असल्या, तरी अनेकदा नात्यातल्या जवळिकीमुळेच कधी कधी एक चमत्कारिक अवघडलेपणही अनुभवाला येते. एकमेकांची मते, आग्रह, दुराग्रह ठाऊक असल्यामुळे मतभेदाचे अवघड विषय बहुधा आपण शिताफीने टाळतो. वृत्तीतल्या हळव्या जागा, स्वाभिमानाची ठिकाणे माहीत असल्यामुळे बोलताना त्यांना कुठे धक्का लागणार नाही, समोरच्या व्यक्तीचे मन दुखावले जाणार नाही, याची सतत काळजी घ्यावी लागते.

46. 'व्यक्ती तितक्या प्रकृती' या म्हणीचा अर्थ कोणता ?
(1) सर्व व्यक्ती सारख्याच स्वभावाच्या असतात
(2) व्यक्ती-व्यक्तींच्या आचारविचारात भिन्नता असते
(3) सर्व व्यक्तींमध्ये साम्य असते
(4) सर्व व्यक्तींची मनोवृत्ती भिन्न नसते

47. संवादात मतभेदाचे अवघड विषय टाळले जातात कारण :
(अ) एकमेकांची मते ठाऊक असतात.
(ब) हट्टी स्वभावाची जाणीव असते.
(क) स्वाभिमानाची ठिकाणे माहीत असतात.
(1) फक्त (अ) बरोबर (2) फक्त (ब) बरोबर
(3) फक्त (अ), (क) बरोबर (4) (अ), (ब), (क) बरोबर

48. उताऱ्यानुसार संवाद साधताना कोणती दक्षता घ्यावी ?
(1) समोरच्या व्यक्तीचे मन दुखावले जाणार नाही याची
(2) स्वतःचेच म्हणणे खरे करण्याची
(3) नेहमी स्वहितास प्राधान्य देण्याची
(4) समोरच्या व्यक्तींच्या दोषांकडे दुर्लक्ष करण्याची

49. 'मामाने भाचीस बोलकी बाहुली आणली'. या वाक्यातील विशेषणाचा प्रकार कोणता ?
(1) गुणवाचक विशेषण (2) संख्यावाचक विशेषण
(3) सार्वनामिक विशेषण (4) धातुसाधित विशेषण

50. 'कर्नल संतोष महाडीक आपल्या तुकडी<u>सह</u> पुढे सरसावले'. या वाक्यातील अधोरेखित शब्दाची जात ओळखा.
(1) केवलप्रयोगी अव्यय (2) क्रियाविशेषण अव्यय
(3) शब्दयोगी अव्यय (4) उभयान्वयी अव्यय

51. 'आम्ही पूर्ण दिवस <u>पाण्यात</u> डुंबलो.' अधोरेखित शब्दाच्या विभक्तीचा कारकार्थ कोणता ?
(1) कर्म (2) अधिकरण (3) करण (4) संप्रदान

52. पुढीलपैकी नपुंसकलिंगी नाम ओळखा :
(1) फुगे (2) धागे (3) सोगे (4) वांगे

53. 'आम्हाला उत्कर्षाचा अन् प्रगतीचा मार्ग दिसला.' या वाक्यातील विधेय भाग ओळखा.
(1) मार्ग दिसला (2) आम्हाला दिसला
(3) प्रगतीचा मार्ग दिसला (4) आम्हाला मार्ग दिसला

54. 'शंकर सावकाराच्या कचाट्यात गवसू नये, म्हणून मी त्याला मदत केली.'
वरील वाक्याचा प्रकार ओळखा.
(1) केवल (2) मिश्र (3) संयुक्त (4) आज्ञार्थी

55. पुढीलपैकी मूर्धन्य वर्ण कोणता ?
(1) थ् (2) ळ् (3) ख् (4) स्

56. संधीप्रकारानुसार विसंगत पर्याय कोणता ?
(1) महौदार्य (2) गंगौघ (3) दुर्दैव (4) जनैक्य

57. पुढीलपैकी अकर्मक कर्तरी प्रयोगाचे वाक्य कोणते ?
(1) डोंगरावर हिरवेगार गवत उगवले होते.
(2) पक्षी अंगणात दाणे टिपतात.
(3) श्रावणीने नवीन पैठणी आणली.
(4) ताईने अंगणात पानाफुलांची रांगोळी काढली.

58. दिलेल्या आकृतीतील म्हण ओळखून अनुक्रमे दुसऱ्या व सातव्या क्रमांकांच्या अक्षरांनी तयार होणाऱ्या शब्दाचा समानार्थी शब्द पर्यायांतून निवडा.

सा	ली	भा
री	भ	का
प	खा	खि

(1) पाऊस (2) ओंजळ (3) पोकळ (4) वृत्ती

59. 'गावावर आलेल्या '<u>भीतिदायक संकटाचा</u>' गावकऱ्यांनी मिळून सामना केला.'
अधोरेखित शब्दसमूहास योग्य आलंकारिक शब्द कोणता ?
(1) गंडांतर (2) इष्टापत्ती (3) हमरीतुमरी (4) पर्वणी

60. पुढीलपैकी समूहदर्शक शब्दांची अयोग्य जोडी कोणती ?
(1) मडक्यांची – उतरंड (2) प्रवाशांची – झुंबड
(3) नाण्यांची – चवड (4) गवताचा – भारा

बालमानसशास्त्र व अध्यापनशास्त्र

61. उद्दिष्टांच्या श्रेणीबद्ध वर्गीकरणामध्ये क्रियात्मक क्षेत्रातील स्तर निश्चित करण्याचा प्रयत्न .... यांनी केला.

(1) डॉ. ब्लुम (2) वा. ना. दांडेकर

(3) डॉ. दवे (4) स्किनर

62. अध्यापनासंबंधी असलेल्या विविध तत्वांमधील क्रियाशिलता या तत्वावर आधारित खालीलपैकी कोणती अध्यापन पद्धती नाही ?

(1) प्रोजेक्ट पद्धती (2) डाल्टन पद्धती

(3) बालोद्यान पद्धती (4) बुद्धिमंथन पद्धती

63. श्रेणीबद्ध अध्ययन उपपत्तीचा जनक .... यांना मानले जाते.

(1) वॅटसन (2) लेवीन

(3) टॉलमन (4) गॅग्ने

64. व्यक्तिमत्त्व या संज्ञेचा अर्थ वेगवेगळ्या मानसशास्त्रज्ञांनी आपआपल्या दृष्टिकोनातून मांडला आहे, "व्यक्तिमत्त्व म्हणजे सामाजिक प्रसंगात घडणाऱ्या व्यक्तीच्या वर्तनाची गोळाबेरीज." ही व्याख्या खालीलपैकी कोणत्या मानसशास्त्रज्ञाने केली आहे ?

(1) नॉर्मन एल. मन (2) ए. ई. टॅक्सलर

(3) ऑलपोर्ट जी. डब्ल्यू. (4) जी. ए. किंबल

65. 1969 मध्ये अमेरिकेतील अपंग शिक्षण विभागाच्या राष्ट्रीय सल्लागार समितीने अध्ययन अकार्यक्षमता संदर्भात व्याख्या तयार केली. त्यानुसार पुढीलपैकी कोणती त्रुटी अध्ययन अकार्यक्षम मुलांमध्ये आढळत नाही ?

(1) या मुलांमध्ये मूलभूत मानसिक प्रक्रियेमध्ये काही त्रुटी असतात

(2) या त्रुटी शारीरिक विकाराने निर्माण झालेल्या असतात

(3) या त्रुटी गणित कौशल्यामध्ये दिसून येतात

(4) दृष्टिदोष, कर्णदोष, मानसिक असंतुलन असणाऱ्या मुलांचा यात समावेश होत नाही

66. अभिजात अभिसंधान उपपत्तीचा पुरस्कर्ता .... हा आहे.

(1) स्पिअरमन (2) थॉर्नडाईक

(3) पाव्हलॉव (4) स्किनर

67. अध्ययन या मूलभूत क्रियेला शिक्षणप्रक्रियेत महत्त्वाचे स्थान आहे. याला अनुसरून खालीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे ?

(1) अध्यापन हे खरे शिक्षण (2) अध्ययन हे खरे शिक्षण

(3) अध्यापन ही सापेक्ष प्रक्रिया (4) अध्ययन क्रिया काही अंशी स्वयंप्रवृत्त

68. अध्ययन हे सक्तीने कधीच होत नसते, अध्ययनासाठी सज्जते-बरोबर अभिरुची, गरज आणि अभिवृत्ती या शक्तींचीही मदत असणे जरूरीचे असते असे मत .... या मानसशास्त्रज्ञाने मांडले.

(1) स्पिअरमन (2) थॉर्नडाईक

(3) जेम्स रॉस (4) जीन पियाजे

Child Development and Pedagogy

61. An attempt was made by .... to determine the levels psychomotor area in taxonomy of objectives.

(1) Dr. Bloom (2) W. N. Dandekar

(3) Dr. Dave (4) Skinner

62. Which of the following is not a method of teaching based on the principle of active learning among various teaching principles ?

(1) Project method (2) Dalton method

(3) Kindergarten method (4) Brainstorming method

63. .... is father of graded learning theory.

(1) Watson (2) Levin

(3) Tolman (4) Gagne

64. The meaning of the term personality has been defined different psychologists from their own point of view, "Personality is the totality of behavior of individuals in social situations." Which psychologist has stated this definition ?

(1) Norman L. Munn (2) A. E. Taxler

(3) Allport G. W. (4) G. A. Kimble

65. National Advisory Committee of Department of Education for the Handicapped. United States developed the definition of learning disabilities in 1969. According to this definition which of the following defects is not found in children with learning disability ?

(1) These children have some defects in basic mental processes

(2) These defects are caused by physical disease

(3) These defects appear in mathematical skills

(4) Children with visual impairment, hearing impairment, mental imbalance are not included in this

66. .... is pioneer of classical conditioning theory.

(1) Spearman (2) Thorndike

(3) Pavlov (4) Skinner

67. The basic activity of learning has an important place in the education. According to this which of the following statements is incorrect ?

(1) Teaching is real education

(2) Learning is real education

(3) Teaching is a relative process

(4) Learning process is partly self-motivated

68. Learning is never forced, along with readiness help of interest, need and attitude is also necessary. This is opinion of ....

(1) Spearman (2) Thorndike

(3) James Ross (4) Jean Piaget

69. वर्तनाला दिशा देणे म्हणजे प्रेरणा या प्रेरणाचक्रामधील घटकांचा योग्य क्रम कोणता ?
(1) प्रेरणा – अस्वस्थता – प्रयत्न – समतोल – समाधान
(2) अस्वस्थता – प्रेरणा – प्रयत्न – समतोल – समाधान
(3) प्रयत्न – प्रेरणा – अस्वस्थता – समाधान – समतोल
(4) समतोल – प्रेरणा – अस्वस्थता – प्रयत्न – समाधान

70. 5वी च्या विद्यार्थ्यांना त्रिकोणाच्या तीन कोनांची बेरीज 180° असते हे शिकविण्यासाठी फळ्यावर विविध त्रिकोण काढून प्रत्येक त्रिकोणाचा कोन मोजून कोनांची बेरीज करणे व निष्कर्षाप्रत पोहचणे यासाठी खालीलपैकी कोणते अध्यापनसूत्र उपयोगी ठरते ?
(1) मूर्ताकडून अमूर्ताकडे (2) अवघडाकडून सोप्याकडे
(3) सामान्याकडून विशेषाकडे (4) विशेषाकडून सामान्याकडे

71. 'ऑफिसमध्ये अमोलवर बॉस खूप रागावला, त्याचा अपमान केला, अमोलला बॉसचा खूप राग आला. त्याने घरी आल्यावर बायको व मुलांवर राग काढला' हे उदाहरण .... या संरक्षण यंत्रणेचे आहे.
(1) विस्थापन (2) तादात्म्य
(3) प्रतिपूरण (4) परागमन

72. बालकाच्या वाढी संदर्भात पुढीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे ?
(1) वाढ ही शारीरिक बाबींशी संबंधित आहे
(2) वाढ ही गुणात्मक बाब आहे
(3) वाढ ही विशिष्ट वयानंतर थांबते
(4) वाढीमध्ये समतोलपणाची अपेक्षा गृहीत धरली जात नाही

73. हावर्ड गार्डनर यांच्या मते प्रत्येक व्यक्तीमध्ये आठ प्रकारच्या बौद्धिक क्षमतांचा संच कार्यरत असतो. प्रत्येकामध्ये या क्षमतांचे प्रमाण सारखेच नसते. खालीलपैकी कोणत्या बौद्धिक क्षमता संचाच्या साहाय्याने व्यक्ती दैनंदिन जीवनात अत्यंत आत्मविश्वासाने कोणत्याही परिस्थितीला तोंड देऊन आनंदाने, समाधानाने व यशस्वीपणे जीवन व्यतीत करतात.
(1) व्यक्ती अंतर्गत बुद्धिमत्ता (2) शाब्दिक बुद्धिमत्ता
(3) तार्किक-गणितीय बुद्धिमत्ता (4) आंतरव्यक्ती बुद्धिमत्ता

74. हृदयाची आंतररचना व कार्य दाखवणारी आकृती पाहून विविध भागांची योग्य नावे देणे, विविध भागांचे कार्ये सांगणे, प्रसंगी आकृतीतील चूक शोधणे, विद्यार्थ्यांना निरीक्षण करून काही अनुमान काढता येणे हे खालीलपैकी कोणत्या प्रश्नप्रकाराचे उद्दिष्ट आहे ?
(1) पूर्तीप्रश्न (2) अर्थाविष्कार करणारे प्रश्न
(3) निबंधवजा प्रश्न (4) वस्तुनिष्ठ प्रश्न

75. पियाजेच्या मते कौमार्यावस्था म्हणजे बालकाचा प्रौढ समाजामध्ये समावेश होणे होय. खाली दिलेल्या विधानांमध्ये कोणते विधान कौमार्यावस्थेचे वैशिष्ट्य नाही ?
(1) कौमार्यावस्था हा संक्रमणाचा कालखंड आहे
(2) कौमार्यावस्था हा बदलाचा कालखंड आहे
(3) कौमार्यावस्था हा वास्तवतेचा कालखंड आहे
(4) कौमार्यावस्था हे समस्या वय आहे

69. Motivation means to give direction to behavior. What is the correct sequence of factors in the motivation cycle ?
(1) Motivation – Restlessness – Attempt – Balance – Satisfaction
(2) Restlessness – Motivation – Attempt – Balance – Satisfaction
(3) Attempt – Motivation – Restlessness – Satisfaction – Balance
(4) Balance – Motivation – Restlessness – Attempt – Satisfaction

70. To teach the students of 5th standard that the sum of three angles of a triangle is 180 degrees, various triangles on the board and calculating the angle of each triangle and arrive at the conclusion. Which of the following maxim of teaching is used in this ?
(1) From concrete to abstract (2) From difficult to simple
(3) From general to specific (4) From specific to general

71. Boss got very angry with Amol in office and insulted him. Amol get very angry with boss, when he came home he got angry with his wife and children. This is an example of .... defense mechanism.
(1) Displacement (2) Identification
(3) Compensation (4) Regression

72. Which of the following statements regarding child growth is incorrect ?
(1) Growth is related to physical aspects
(2) Growth is a qualitative matter
(3) Growth stops after a certain age
(4) Expectations of equilibrium in growth are not assumed

73. According to Haward Gardner, each individual has a set of eight intellectual abilities, each of which is different in proportion with the help of which of the following intellectual abilities a person can face any situation with utmost confidence in everyday life and lives happily, contentfully and successfully.
(1) Intrapersonal intelligence
(2) Verbal intelligence
(3) Logical–mathematical intelligence
(4) Interpersonal intelligence

74. Labelling various parts by observing the diagram of heart showing internal structure and functions, telling functions of various parts, finding mistakes in the diagram and drawing inference by observing the diagram. These observations are related to which of the following question type ?
(1) Completion questions (2) Interpretative questions
(3) Essay questions (4) Objective questions

75. According to Piaget, adolescence is the child's entry into adult society. Which of the following statements is not characteristic of adolescence ?
(1) Adolescence is a period of transition
(2) Adolescence is a period of change
(3) Adolescence is a period of reality
(4) Adolescence is a problem age

76. मानवी वर्तनाची कारणमीमांसा सहजप्रवृत्तीद्वारे देण्याचा प्रयत्न मॅक्डुगल या मानसशास्त्रज्ञाने केला त्या अनुषंगाने प्रत्येक वेळी संघर्ष करून परिस्थितीवर मात करता येईलच असे नाही अशावेळी .... ही प्रवृत्ती उपयोगी पडते.

(1) हास्य (2) प्रार्थना
(3) परगौरव (4) निर्मिती

77. कोणतीही कृती सफाईदार व कमी वेळात करता येणे म्हणजे कौशल्य, खाली दिलेल्या घटकांमध्ये कोणता घटक कौशल्याचा मूलभूत घटक नाही ?

(1) वेग (2) ऊर्जा
(3) प्रेरणा (4) गुणवत्ता

78. बालकांमध्ये संवेदन, तर्क, अनुमान इ. ची बौद्धिक तयारी झाल्यामुळे कोणत्याही घटनेचे विश्लेषण तर्काच्या आधारे करू लागणे हे खालीलपैकी कोणत्या विकासावस्थेतील बालकांमध्ये आढळते ?

(1) शैशवावस्था (2) कुमारावस्था
(3) प्रौढावस्था (4) किशोरावस्था

79. व्यक्तिमत्त्वाचे उपागम मांडताना गॅलनने मांडलेल्या कोणत्या प्रकारामधील व्यक्ती उत्साही व समतोल वृत्तीच्या असतात ?

(1) कॉलेरिक (2) मॅलेंकोलिक
(3) फ्लॅगमॅटिक (4) सॅग्विन

80. पाणी असलेल्या काचेच्या भांड्यात ठेवलेली लाकडी काठी वाकडी आहे असे वाटते हे .... चे उदाहरण आहे.

(1) इंद्रियभ्रम (2) चित्तभ्रम
(3) मनाचा कल (4) दृष्टिदोष

81. अध्यापन म्हणजे काय ?

(1) ज्ञान देणे (2) व्याख्यान देणे
(3) अध्ययनाला प्रवृत्त करणे (4) शिक्षणाला उपकारक वातावरण तयार करणे

82. विद्यार्थ्यांना मुळाक्षरे शिकवताना त्या मुळाक्षराने सुरुवात होणारे चित्र दाखवावे, काही काळानंतर ही मुले चित्र न दाखवता ही केवळ मुळाक्षरांच्या उच्चाराने भावार्थ समजू शकतात. शिकण्याच्या या पद्धतीस .... म्हणतात.

(1) अभिसंधान पद्धती (2) क्षेत्रीय अध्ययन पद्धती
(3) मर्मदृष्टीमूलक अध्ययन पद्धती (4) ज्ञानात्मक अध्ययन पद्धती

83. स्वायत्त नैतिकता अवस्थेमध्ये पियाजे या संशोधकाच्या मते कुमारावस्थेतील व्यक्तीमध्ये खालीलपैकी कोणते वर्तनबदल दिसत नाही ?

(1) अमूर्त विचार करण्यास सुरुवात करतो (2) व्यक्तिनिष्ठपणे विचार करतो
(3) स्वतःची भूमिका तयार करतो (4) भूतकाळाचा वर्तमानकाळाशी संबंध जोडतो

76. Psychologist McDougall tried to explain human behavior by instinct. According to him it is not always possible to overcome the situation by struggling, in such cases .... instinct comes is useful.

(1) Humor (2) Prayers
(3) Appreciation of others (4) Creation

77. Being able to perform any action efficiently and in a short time is a skill, which of the following elements is not a basic element of skill.

(1) Speed (2) Energy
(3) Motivation (4) Quality

78. Due to intellectual readiness of sensation, reasoning, inference etc. in children, logical analysis of any phenomenon is possible. In which of the following stages of development this is found ?

(1) Infancy (2) Adolescence
(3) Adulthood (4) Later childhood

79. Which of the following personality types did Galen describe as energetic and balanced in his theory ?

(1) Choleric (2) Melancholic
(3) Phlegmatic (4) Sanguine

80. A wooden stick placed in a glass jar of water seems bent is an example of ....

(1) Halluciation (2) Delirium
(3) Inclination of the mind (4) Visual impairment

81. What is teaching ?

(1) To impart knowledge
(2) To lecture
(3) To encourage learning
(4) Creating conducive learning environment

82. While teaching alphabets to students, show the picture that starts with that alphabet, after some time these children can understand the meaning just by pronouncing the alphabets even if the picture is not shown. This method of teaching is called ....

(1) Conditioning method (2) Field study method
(3) Insightful learning method (4) Cognitive learning method

83. According to psychologist Piaget, which of the following behaviors in adolescence is not seen in the autonomous morality stage ?

(1) Begins abstract thinking (2) Thinks subjectively
(3) Creates own role (4) Connects the past with the present

84. खाली दिलेल्या मानसशास्त्रज्ञ व बुद्धिमत्तेचे घटक यांच्या जोड्यांचा योग्य क्रम ओळखा.

'अ' गट	'ब' गट
(A) स्पिअरमन	(*i*) 120 घटक
(B) थॉर्नडाईक	(*ii*) द्विघटक
(C) थर्स्टन	(*iii*) बुद्धीचे तीन प्रकार
(D) गिलफर्ड	(*iv*) अनेक घटक

	(A)	(B)	(C)	(D)
(1)	(*ii*)	(*iii*)	(*iv*)	(*i*)
(2)	(*i*)	(*ii*)	(*iii*)	(*iv*)
(3)	(*iii*)	(*iv*)	(*i*)	(*ii*)
(4)	(*iv*)	(*i*)	(*ii*)	(*iii*)

85. 'सिल्व्हर मॅन' या मानसशास्त्रज्ञाने भावनेची वैशिष्ट्ये सांगताना भावना या पसरविणाऱ्या असतात असे मत मांडले. या वैशिष्ट्यांनुसार खालीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे ?

(1) भावनिक उद्दिपन पूर्ण शारीरिक क्रियेत जाते
(2) भावनेमुळे संपूर्ण शरीरात ताण निर्माण होतो
(3) प्रत्येक भावनेत उद्दिपनाचा प्रभाव आंतरिक अंगाच्या प्रक्रियेत व बाह्यांगाच्या प्रक्रियेत कमी-अधिक प्रमाणात दिसून येतो
(4) वेगवेगळ्या भावनांची विकीर्णता सर्व व्यक्तींमध्ये सारखीच असते

86. वैयक्तिक बुद्धिमत्ता या संकल्पनेचा विकास करून स्वत:शी व इतरांशी जुळवून घेण्याची क्षमता म्हणजे भावनिक बुद्धिमत्ता ही संकल्पना .... यांनी मांडली.

(1) वुंट (2) डॅनिअल गोलमन
(3) अल्फ्रेड बीने (4) टर्मन

87. ज्ञानरचनावादी प्रक्रिया ही 'पंच ई (E)' द्वारे स्पष्ट केली जाते. त्याचा खालीलपैकी योग्य क्रम कोणता ?

(1) Explore – Engage – Explain – Elaborate – Evaluate
(2) Engage – Explore – Explain – Elaborate – Evaluate
(3) Elaborate – Explore – Evaluate – Engage – Explain
(4) Explore – Explain – Engage – Elaborate – Evaluate

88. नवीन मानसशास्त्रीय सिद्धांतानुसार क्रमन्वित अध्यापन पद्धती तयार झाली. यासंबंधी खालीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे ?

(1) सुयोग्य चेतकांच्या द्वारे निश्चित दिशेने, विशिष्ट प्रकारचे प्रतिचार क्रमाक्रमाने घडवून आणणे
(2) समाधानामुळे प्रतिचारांची पुनरावृत्ती थांबते
(3) स्किनर या मानसशास्त्रज्ञाने शिकण्यांसंबंधी प्रबलीकरण उपपत्ती मांडली
(4) शिकणे म्हणजे वर्तनात अपेक्षित बदल

89. खालीलपैकी कोणते विधान राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा 2005 मध्ये नमूद केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांपैकी एक आहे ?

(1) शिक्षण पाठ्यपुस्तक केंद्रित असावे (2) परीक्षा या तटस्थ पद्धतीने घ्याव्यात
(3) ज्ञान शाळेबाहेरील जगाशी जोडावे (4) शिक्षणात घोकमपट्टीवर भर द्यावा

90. उद्गामी विचार प्रतिमान हे .... यांच्या संशोधनावर आधारलेले आहे.

(1) रिचर्ड सचमन (2) हिल्डा टाबा
(3) कार्ल रॉजर्स (4) डेव्हिड हंट

84. Identify the correct order of pairs of psychologists and intelligence factors given below :

'A' Group	'B' Group
(A) Spearman	(*i*) 120 factors
(B) Thorndike	(*ii*) Dual factors
(C) Thurston	(*iii*) Three types of intelligence
(D) Guilford	(*iv*) Multiple factors

	(A)	(B)	(C)	(D)
(1)	(*ii*)	(*iii*)	(*iv*)	(*i*)
(2)	(*i*)	(*ii*)	(*iii*)	(*iv*)
(3)	(*iii*)	(*iv*)	(*i*)	(*ii*)
(4)	(*iv*)	(*i*)	(*ii*)	(*iii*)

85. While describing the characteristics of emotion, psychologist Silverman suggested that emotions have wide range. According to this characteristic, which of the following statements is incorrect ?

(1) Emotional arousal leads to full physical activity
(2) Emotion creates tension throughout the body
(3) In every emotion, the influence of the impulse is more or less reflected in the processes of internal and external system
(4) The intensity of different emotions is the same in all individuals

86. Developing the concept of personal intelligence, the ability to adapt to oneself and others is emotional intelligence. This concept was introduced by ....

(1) Wundt (2) Daniel Goleman
(3) Alfred Binet (4) Terman

87. Constructivist process is explained by 5Es. Which of the following is the correct order of it ?

(1) Explore – Engage – Explain – Elaborate – Evaluate
(2) Engage – Explore – Explain – Elaborate – Evaluate
(3) Elaborate – Explore – Evaluate – Engage – Explain
(4) Explore – Explain – Engage – Elaborate – Evaluate

88. Which of the following statements is incorrect regarding the new psychological theory that led to the programmed teaching methods ?

(1) To cause certain kinds of sequential reaction in a certain direction, by means of proper stimuli
(2) Satisfaction stops repetition of reactions
(3) Psychologist Skinner introduced the reinforcement theory of learning
(4) Learning is an expected change in behavior

89. Which of the following statements is among the guiding principles mentioned in the National Curriculum Framework 2005 ?

(1) Education should be textbook centered
(2) Examinations should be conducted in a neutral manner
(3) Knowledge should be connected to the world outside school
(4) Emphasis should be placed on rote-learning in education

90. Inductive thinking model is based on research of ....

(1) Richard Sachman (2) Hilda Taba
(3) Karl Rogers (4) David Hunt

गणित

91. (M वजा D) गुणिले X भागिले L = ?

(1) C (2) D (3) L (4) M

92. खालील आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे न रंगविलेला भाग दर्शवणारा अपूर्णांक पर्यायातून निवडा :

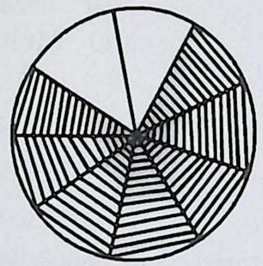

(1) $\frac{3}{7}$ (2) $\frac{1}{4}$ (3) $\frac{3}{4}$ (4) $\frac{2}{9}$

93. एका रस्त्याची लांबी 2 किमी 560 मी आहे. त्या रस्त्याच्या कडेने प्रत्येकी 6.4 मी अंतरावर झाडे लावायची आहेत, तर रस्त्याच्या दुतर्फा लावण्यासाठी जास्तीत जास्त किती झाडे लागतील ?

(1) 400 (2) 802 (3) 401 (4) 800

94. खालीलपैकी सत्य विधानांसाठी योग्य पर्याय कोणता ?

(A) समांतरभुज चौकोनाच्या संमुख भुजा एकरूप असतात

(B) समांतरभुज चौकोनाचे संमुख कोन एकरूप असतात

(C) समांतरभुज चौकोनाचे कर्ण परस्परांना दुभागतात

(1) (A), (B), (C) सर्व (2) फक्त (B) आणि (C)

(3) फक्त (A) आणि (C) (4) फक्त (C)

95. खालील आकृतीतील घडणीपासून षटकोनी चिती तयार केल्यास त्यातील समोरासमोरील पृष्ठांवरील अक्षरांची चुकीची जोडी कोणती ?

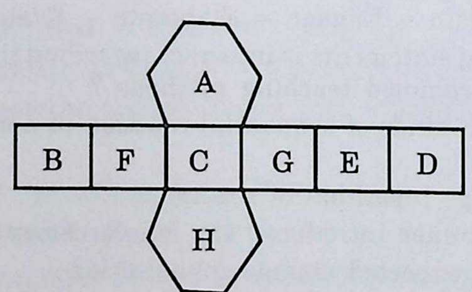

(1) A – H (2) B – G (3) C – E (4) C – D

96. 60 सेमी बाजू असणाऱ्या घनाकृती लाकडी पेटीस बाहेरून खालचा पृष्ठभाग वगळून रंग देण्यासाठी ₹ 30 प्रति चौमी दराने किती रुपये खर्च होईल ?

(1) ₹ 54 (2) ₹ 60 (3) ₹ 90 (4) ₹ 45

97. 50 मी लांबी व 30 मी रुंदी असणाऱ्या आयताकृती बागेच्या बाहेरील सर्व बाजूने 5 मी रुंदीचा रस्ता तयार केल्यास रस्त्याच्या जागेचे क्षेत्रफळ किती होईल ?

(1) 800 चौमी (2) 475 चौमी (3) 950 चौमी (4) 900 चौमी

Mathematics

91. (M minus D) multiplied by X divided by L = ?

(1) C (2) D (3) L (4) M

92. The fraction of the unshaded portion in the given figure is ....

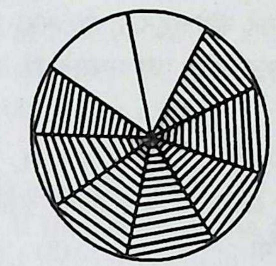

(1) $\frac{3}{7}$ (2) $\frac{1}{4}$ (3) $\frac{3}{4}$ (4) $\frac{2}{9}$

93. A road is 2 km 560 m long. If trees are planted on both sides of the road at an interval of 6.4 m, how many trees are planted ?

(1) 400 (2) 802 (3) 401 (4) 800

94. Which of the following is correct option ?

(A) Opposite sides of parallelogram are congruent

(B) Opposite angles of parallelogram are congruent

(C) Diagonals of a parallelogram bisect each other

(1) All of the above (2) Only (B) and (C)

(3) Only (A) and (C) (4) Only (C)

95. In the following figure which of the incorrect pair of alphabet will appear on the opposite faces after arranging the net of hexagon.

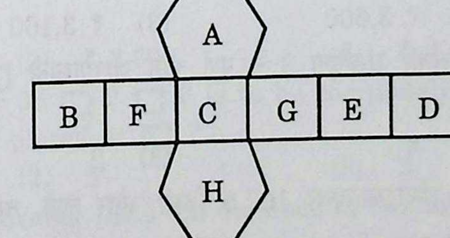

(1) A – H (2) B – G (3) C – E (4) C – D

96. A cuboidal wooden box of side 60 cm is to be painted on outer surface except the bottom at the rate of ₹ 30 per sq.m. What is the cost of painting ?

(1) ₹ 54 (2) ₹ 60 (3) ₹ 90 (4) ₹ 45

97. A rectangular garden is 50 m long and 30 m broad. 5 m wide path is to be built from outside around the garden along its border. Find the area of the path.

(1) 800 sq.m (2) 475 sq.m (3) 950 sq.m (4) 900 sq.m

98. एका कोनाचा कोटिकोन 35° मापाचा आहे, तर त्याच्या पूरककोनाचे माप किती ?

(1) 55° (2) 135° (3) 120° (4) 125°

99. 1 ते 50 पर्यंतच्या संख्यांची बेरीज किती येते ?

(1) 1275 (2) 1265 (3) 1175 (4) 1375

100. स्वराने शिक्षणासाठी द.सा.द.शे. 7 दराने बँकेकडून ₹ 80,000 काही वर्षांसाठी कर्जाऊ घेतले. मुदतीअखेर तिने बँकेला ₹ 96,800 व्याजासह परत केले, तर स्वराने ती रक्कम किती वर्षांमध्ये परत केली ?

(1) 5 (2) 3 (3) 4 (4) 7

101. विहानने एका आयताकृती मैदानाच्या कडेने 15 फेऱ्या मारल्या, तेव्हा एकूण 5.1 किमी अंतर चालून पूर्ण झाले. त्या मैदानाची लांबी 100 मी असल्यास रुंदी किती असेल ?

(1) 140 मी (2) 70 मी (3) 35 मी (4) 50 मी

102. ₹ 1,300 रकमेत ₹ 50 च्या नोटांच्या $\frac{3}{4}$ पट नोटा ₹ 20 च्या आहेत, तर कोणत्या नोटा कितीने अधिक आहेत ?

(1) ₹ 50 च्या 5 ने अधिक आहेत (2) ₹ 20 च्या 5 ने अधिक आहेत

(3) ₹ 20 च्या 3 ने अधिक आहेत (4) ₹ 50 च्या 4 ने अधिक आहेत

103. खालील आकृतीत एकूण किती त्रिकोण आहेत ?

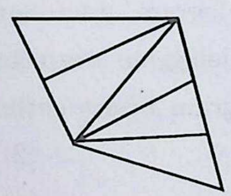

(1) 10 (2) 5 (3) 7 (4) 9

104. विकासने प्रत्येकी ₹ 120 किंमतीच्या 25 वह्या, प्रत्येकी ₹ 32 किंमतीचे 5 पेन व ₹ 140 किंमतीची कंपासपेटी खरेदी केली, तर त्याने एकूण किती किंमतीच्या वस्तू खरेदी केल्या ?

(1) ₹ 3,000 (2) ₹ 3,600 (3) ₹ 3,160 (4) ₹ 3,300

105. 35 □ 2 □ 6 या सहा अंकी संख्येला 3 ने पूर्ण भाग जाण्यासाठी □ च्या जागी असलेल्या समान अंक कोणता ?

(1) 4 (2) 5 (3) 2 (4) 9

106. अडीच लीटर पेट्रोलमध्ये एक मोटारसायकल 162.5 किमी अंतर जाते, तर 455 किमी अंतर जाण्यासाठी किती लीटर पेट्रोल लागेल ?

(1) 8 ली (2) 7.5 ली (3) 7 ली (4) 6.5 ली

107. 2020 सालातील प्रजासत्ताक दिन गुरुवारी असल्यास त्याच वर्षातील महाराष्ट्र दिनाचा वार कोणता ?

(1) सोमवार (2) मंगळवार (3) बुधवार (4) शुक्रवार

108. एका खोक्यात प्रत्येकी 150 ग्रॅम वजनाचे 15 बिस्किट पुडे, प्रत्येकी 100 ग्रॅम वजनाचे 28 बिस्किट पुडे व प्रत्येकी 50 ग्रॅम वजनाचे 8 बिस्किट पुडे ठेवले. खोक्यासह बिस्किट पुड्यांचे एकूण वजन सव्वासहा किग्रॅ भरले, तर फक्त खोक्याचे वजन किती ?

(1) 800 ग्रॅम (2) 1050 ग्रॅम (3) 80 ग्रॅम (4) 0.8 ग्रॅम

98. If the measure of the complement of an angle is 35°, then find the measure of its supplementary angle.

(1) 55° (2) 135° (3) 120° (4) 125°

99. Find the sum of numbers from 1 to 50 ?

(1) 1275 (2) 1265 (3) 1175 (4) 1375

100. Swara took education loan of ₹ 80,000 from a bank at a rate of 7 p.c.p.a. At the end of given period Swara returned ₹ 96,800 with interest to the bank. How many years did Swara take to return the loan ?

(1) 5 (2) 3 (3) 4 (4) 7

101. While completing 15 rounds of walk around the rectangular ground Vihan covered a total distance of 5.1 km. If the length of the ground is 100 m, then what is the width of the ground ?

(1) 140 m (2) 70 m (3) 35 m (4) 50 m

102. In the amount of ₹ 1,300, ₹ 20 notes are $\frac{3}{4}$th part of ₹ 50 notes, then notes of which denominations are more and by how much ?

(1) ₹ 50 notes more by 5 (2) ₹ 20 notes more by 5

(3) ₹ 20 notes more by 3 (4) ₹ 50 notes more by 4

103. How many triangles are there in the given figure ?

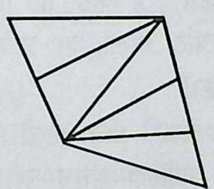

(1) 10 (2) 5 (3) 7 (4) 9

104. Vikas purchased 25 notebooks at the cost of ₹ 120 per notebook. 5 pens at the cost of ₹ 32 per pen and a compass box of ₹ 140. Then find the total cost of purchase made by him.

(1) ₹ 3,000 (2) ₹ 3,600 (3) ₹ 3,160 (4) ₹ 3,300

105. A six digit number 35 □ 2 □ 6 is to be completely divisible by 3. Which same number should be placed at □ ?

(1) 4 (2) 5 (3) 2 (4) 9

106. If one motorcycle coveres 162.5 km distance in two and half litre petrol, then how much litre of petrol is required to cover the distance 455 km ?

(1) 8 litre (2) 7.5 litre (3) 7 litre (4) 6.5 litre

107. In the year 2020 Republic Day was celebrated on Thursday. On which day of the same year 'Maharashtra Day' was celebrated ?

(1) Monday (2) Tuesday (3) Wednesday (4) Friday

108. A box contains 15 Biscuit packets of 150 gm each, 28 Biscuit packets of 100 gm each and 8 Biscuit packets of 50 gm each. If total weight of box with Biscuit packets is 6.250 gm, then what is the weight of box only ?

(1) 800 gm (2) 1050 gm (3) 80 gm (4) 0.8 gm

109. राजचे आजचे वय त्याच्या लहान बहिणीपेक्षा चार वर्षांनी अधिक आहे. पाच वर्षानंतर त्या दोघांचे एकूण वय 30 वर्षे होईल, तर दोन वर्षापूर्वी राजचे वय किती होते ?

(1) 12 वर्षे (2) 13 वर्षे (3) 8 वर्षे (4) 10 वर्षे

110. आज शाळेच्या पटावरील 400 विद्यार्थ्यांपैकी 340 विद्यार्थी हजर आहेत, तर शेकडा किती विद्यार्थी गैरहजर आहेत ?

(1) 85 (2) 20 (3) 15 (4) 25

111. एक वस्तू ₹ 560 ला विकल्याने जितका तोटा होतो त्याच्या तिप्पट नफा ती वस्तू 640 रुपयांस विकल्याने होतो, तर वस्तूची मूळची खरेदी किंमत किती ?

(1) ₹ 590 (2) ₹ 580 (3) ₹ 600 (4) ₹ 620

112. 5,67,438 या संख्येतील 6 ची स्थानिक किंमत 4 च्या स्थानिक किंमतीच्या किती पट आहे ?

(1) 59,600 (2) 1,500 (3) 150 (4) 5,960

113. लांबीच्या निमपट रुंदी असणाऱ्या आयताचे क्षेत्रफळ 288 चौसेमी आहे. जर त्या आयताची रुंदी $\frac{3}{4}$ व लांबी $\frac{3}{2}$ केली, तर आयताचे क्षेत्रफळ किती होईल ?

(1) 196 चौसेमी (2) 441 चौसेमी (3) 324 चौसेमी (4) 162 चौसेमी

114. आठ पोत्यात अनुक्रमे 40 किग्रॅ, 25 किग्रॅ, 72 किग्रॅ, 69 किग्रॅ, 63 किग्रॅ, 58 किग्रॅ, 45 किग्रॅ, 38 किग्रॅ याप्रमाणे गहू आहे. तो समान 10 पोत्यांत भरला, तर प्रत्येक पोत्यात किती गहू भरला जाईल ?

(1) 41 किग्रॅ (2) 38 किग्रॅ (3) 39 किग्रॅ (4) 40.5 किग्रॅ

115. वर्गातील मुलांच्या संख्येइतकी रक्कम प्रत्येकाने गोळा केली. त्यात वर्गशिक्षकांनी ₹ 272 भर घालून 1001 रुपयांची रक्कम पूरग्रस्तांना दिली, तर वर्गातील एकूण मुले किती ?

(1) 31 (2) 27 (3) 23 (4) 29

116. खालील वर्तुळावरील दिलेले सर्व बिंदू परस्परांना जोडण्यासाठी आणखी जास्तीत जास्त किती रेषाखंड काढावे लागतील ?

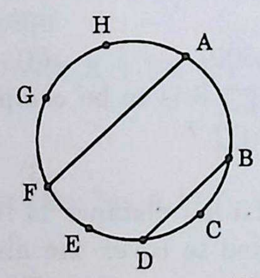

(1) 36 (2) 34 (3) 28 (4) 26

117. एका विद्युत खांबाची जमिनीपासूनची उंची 9 मी आहे. त्या खांबाच्या टोकापर्यंत 15 मी लांबीची शिडी उभी केली असता जमिनीवर खांब व शिडी यांमधील अंतर किती आहे ?

(1) 6 मी (2) 24 मी (3) 12 मी (4) 10 मी

118. 5 स्त्रिया व 5 पुरुष 5 दिवसांत ₹ 20,000 मजुरी मिळवतात. 7 स्त्रिया व 3 पुरुष यांची 2 दिवसाची मजुरी ₹ 7,200 होते, तर 1 पुरुष व 2 स्त्रियांसाठी एका दिवसाची मजुरी किती होईल ?

(1) ₹ 1100 (2) ₹ 1300 (3) ₹ 1500 (4) ₹ 1000

109. Present age of Raj is four years greater than that of his younger sister's age. After 5 years the sum of their ages will be 30 years. Then what was Raj's age before two years ?

(1) 12 years (2) 13 years (3) 8 years (4) 10 years

110. Out of 400 students 340 students were present in the school. Then what is the percentage of absent students ?

(1) 85 (2) 20 (3) 15 (4) 25

111. If an article is sold for ₹ 560, then the profit made is three times of the loss incurred by selling the same article for ₹ 640. Then what is the original purchase of cost of the article ?

(1) ₹ 590 (2) ₹ 580 (3) ₹ 600 (4) ₹ 620

112. How many times is the place value of 6 that of the place value of 4 in the number 5,67,438 ?

(1) 59,600 (2) 1,500 (3) 150 (4) 5,960

113. If the breadth is half of the length of the rectangle, then the area is 288 sq.cm. If the breadth is $\frac{3}{4}$th of original and length is $\frac{3}{2}$th of original, then what is the area of rectangle ?

(1) 196 sq.cm. (2) 441 sq.cm. (3) 324 sq.cm. (4) 162 sq.cm.

114. Eight bags respectively contain 40 kg, 25 kg, 72 kg, 69 kg, 63 kg, 58 kg, 45 kg, 38 kg of wheat. If it is equally divided into 10 bags, then each bag contains how much amount of wheat ?

(1) 41 kg (2) 38 kg (3) 39 kg (4) 40.5 kg

115. By adding contribution of ₹ 272 by the class teacher they donated ₹ 1001 to the flood affected people. Find the total number of students in the class.

(1) 31 (2) 27 (3) 23 (4) 29

116. How many maximum number of segments are required to connect all the given points on the circle ?

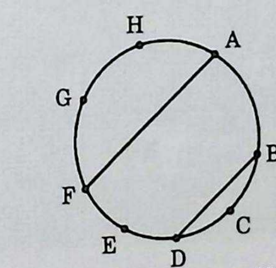

(1) 36 (2) 34 (3) 28 (4) 26

117. The height of the lamppost from the ground is 9 m. A 15 m long ladder touches the top of the lamppost. Then at what distance the ladder is placed away from the foot of the lamppost ?

(1) 6 m (2) 24 m (3) 12 m (4) 10 m

118. 5 women and 5 men complete a work in 5 days and earn wages of ₹ 20,000 whereas 7 women and 3 men complete a work in 2 days and earn wages of ₹ 7,200. Then what will be the wages for one day for one man and 2 women ?

(1) ₹ 1100 (2) ₹ 1300 (3) ₹ 1500 (4) ₹ 1000

प्र. क्र. 119 व प्र. क्र. 120 साठी :— दिलेल्या विभाजित स्तंभालेखाचे निरीक्षण करा.

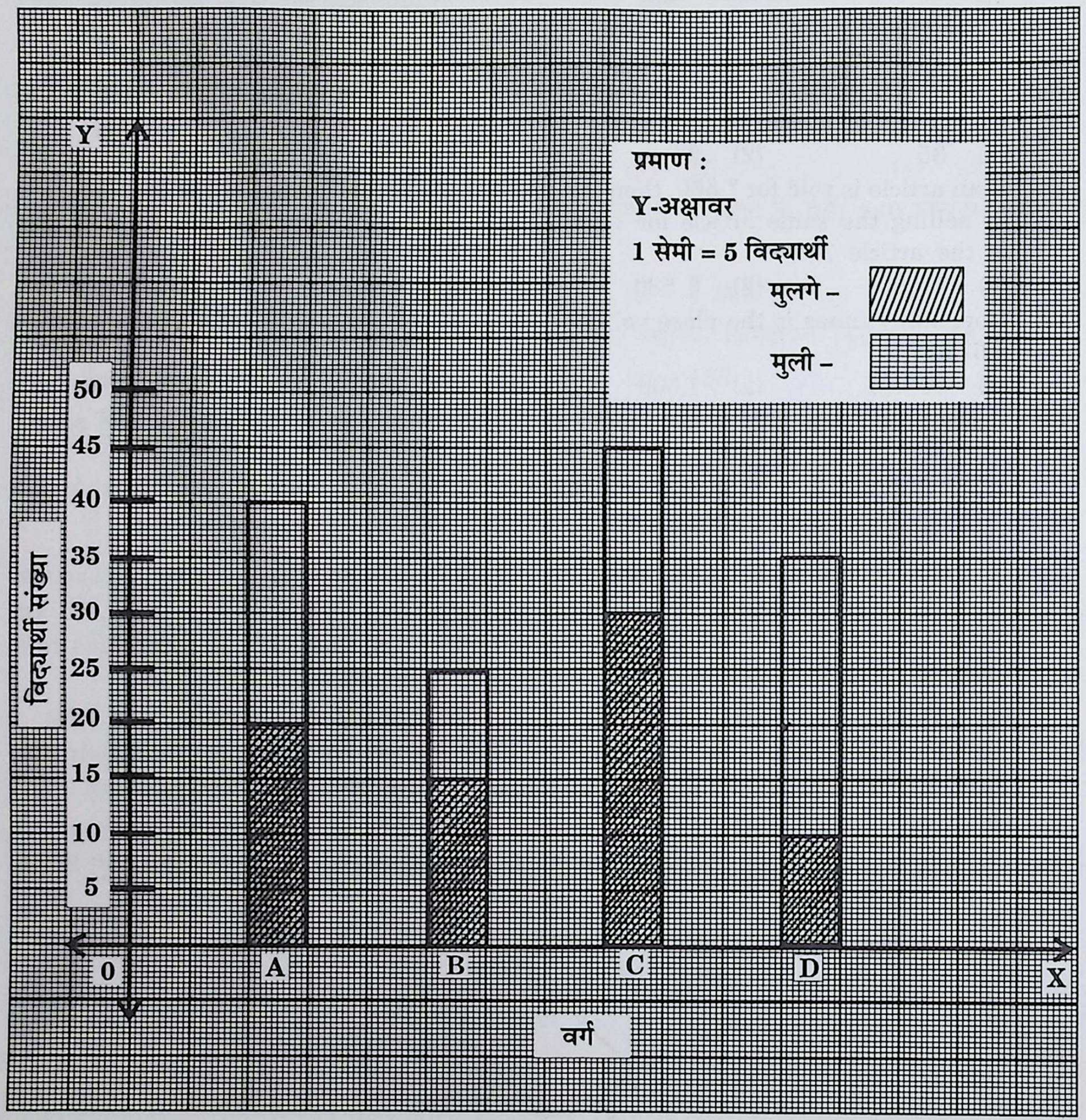

119. कोणत्या वर्गातील मुलींची संख्या मुलग्यांच्या संख्येच्या निमपट आहे ?

(1) D (2) C (3) A (4) B

120. B वर्गातील मुलींपेक्षा D वर्गातील मुली कितीने कमी अथवा अधिक आहेत ?

(1) 5 ने कमी (2) 10 ने अधिक (3) 15 ने अधिक (4) 10 ने कमी

Observe the given subdivided Bar graph and answer Q. No. 119 and Q. No. 120.

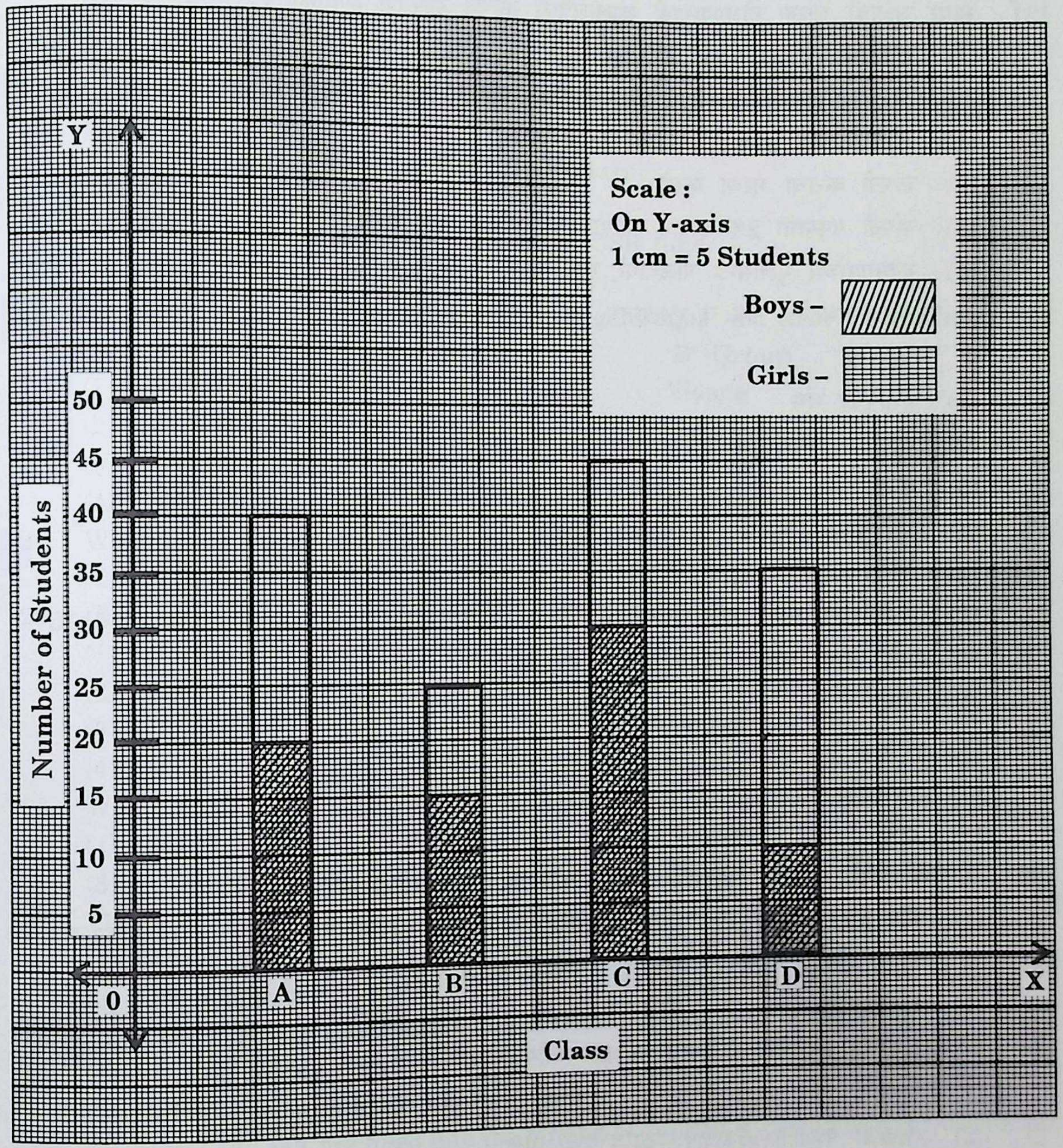

119. In which division number of girls are half of the number of boys ?

(1) D (2) C (3) A (4) B

120. By how much the number of girls in division D are less or exceed by the number of girls of B division ?

(1) Less by 5 (2) More by 10 (3) More by 15 (4) Less by 10

परिसर अभ्यास

121. सागर जलाची क्षारता मोजण्यासाठी खालीलपैकी कोणते उपकरण वापरतात ?
(1) हायड्रोमीटर (2) बॅरोमीटर (3) थर्मोमीटर (4) ॲनिमोमीटर

122. उद्योगांचे सामाजिक दायित्व खालील पर्यायांपैकी कोणत्या बाबीतून दिसून येते ?
(1) कामगारांसाठी प्राव्हिडंट फंडाची तरतूद करणे
(2) कंपनी कराचा भरणा करणे
(3) कंपनी नफ्याची 2% रक्कम सी.एस.आर. फंडात जमा करणे
(4) कामगारांच्या मुलांसाठी पाळणाघरे सुरू करणे

123. आंतरराष्ट्रीय संघटनेचे नाव व मुख्यालय देश यांची योग्य जोडी ओळखा :

	'A' गट	'B' गट
(1)	युरोपियन संघ	व्हिएन्ना
(2)	जागतिक व्यापार संघटना	जिनिव्हा
(3)	सार्क	जाकार्ता
(4)	आसियान	काठमांडू

124. विशेष गरजा असलेल्या मुलामुलींसाठी शिक्षणाची कमाल वय वर्षाची अट काय आहे ?
(1) 6 ते 14 (2) 6 ते 10 (3) 6 ते 18 (4) 6 ते 15

125. नदी-उपनदी यांचा अयोग्य पर्याय कोणता ?

(1)	सिंधू	रावी
(2)	गंगा	कोसी
(3)	कृष्णा	ब्रह्मपुत्रा
(4)	तापी	गिरणा

126. 'मंगळयान' हा भारताचा महत्त्वाचा उपक्रम कोणत्या नावाने प्रसिद्ध आहे ?
(1) मॉम (MOM) (2) मार्स (MARSE) (3) ऑर्बिट मिशन (4) मंगळ स्पेसयान

127. या गटातील वनस्पतींना वनस्पतीसृष्टीचे 'उभयचर' म्हटले जाते ?
(1) थॅलोफायटा (2) ब्रायोफायटा (3) टेरिडोफायटा (4) ॲंजिओस्पर्मी

128. तडितरक्षकाच्या रचनेतील वैशिष्ट्ये नसणारा पर्याय कोणता ?
(1) तांब्याची लांब पट्टी
(2) लोखंडी पत्र्याला जोडलेले पट्टीचे दुसरे टोक
(3) कोळसा व मीठ घालून जमिनीच्या खड्ड्यातील उभा केलेला जाड पत्रा
(4) तांब्याच्या पट्टीच्या वरच्या टोकाला भाल्याप्रमाणे अग्रे

129. फ्रीजमधून बाहेर काढलेल्या शीतपेयाच्या बाटलीवर बाहेरच्या बाजूला पाण्याचे थेंब जमा झालेले दिसतात. यामागचे कारण कोणते ?
(1) बाष्पीभवन (2) संप्लवन (3) संघनन (4) विलयन

130. गरम केलेले तूप थंड झाल्यावर घट्ट होणे हा कोणत्या प्रकारचा बदल आहे ?
(1) भौतिक बदल (2) रासायनिक बदल (3) आवर्ती बदल (4) अनावर्ती बदल

Environmental Studies

121. Which instrument is used for measuring salinity of sea water from the following ?
(1) Hydrometer (2) Barometer
(3) Thermometer (4) Animometer

122. From the following statements, which statement reflects social responsibilities of Industries ?
(1) Provisions of Provident Fund for workers
(2) Paying company taxes
(3) Depositing 2% profit for company in CSR fund
(4) Day-care centres for children of workers

123. Match the correct pair of International Organisation and their Headquarters :

	'A' Group	'B' Group
(1)	European Union	Vienna
(2)	World Trade Organisation	Geneva
(3)	SAARC	Jakarta
(4)	ASEAN	Kathmandu

124. What is the upper age limit for education of children with special needs ?
(1) 6 to 14 (2) 6 to 10 (3) 6 to 18 (4) 6 to 15

125. Choose the river and its tributary which is incorrectly matched below :

(1)	Sindhu	Ravi
(2)	Ganga	Kosi
(3)	Krushna	Brahmaputra
(4)	Tapi	Girna

126. What is the name of the important Indian space mission 'Mangalyaan' ?
(1) MOM (2) MARSE
(3) Orbit Mission (4) Mangal Space Yaan

127. Plants in this group are called 'Amphibians' of plant kingdom :
(1) Thallophyta (2) Bryophyta
(3) Pteridophyta (4) Angiosperms

128. From the following statements which is not a characteristic of lightning conductor ?
(1) A long copper strip
(2) Other end of iron strip is connected
(3) Coal and salt are filled into the pit and iron plate is placed upright in the pit
(4) A long copper strip with one end forked

129. What is the reason behind the droplets gathers on surface of frozen bottle when removed from the fridge ?
(1) Evaporation (2) Sublimation
(3) Condensation (4) Separation

130. Heated ghee thickens after cooling. What kind of change is this ?
(1) Physical change (2) Chemical change
(3) Recurring change (4) Non-recurring change

131. विविध ऊर्जेची रूपे व उदाहरणे यांच्या योग्य जोड्या जुळवा :

'A' गट	'B' गट
(A) गोट्यांचा खेळ	(i) स्थितीज ऊर्जा
(B) गलोल	(ii) प्रकाश ऊर्जा
(C) प्रकाश संश्लेषण क्रिया	(iii) गतिज ऊर्जा
(D) वणवा पेटणे	(iv) रासायनिक ऊर्जा

	(A)	(B)	(C)	(D)
(1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(4)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)

132. मनुष्यास ऐकू येणाऱ्या ध्वनीची वारंवारता :
(1) 10 Hz ते 10,000 Hz या दरम्यान
(2) 20 Hz ते 20,000 Hz या दरम्यान
(3) 25 Hz ते 25,000 Hz या दरम्यान
(4) 50 Hz ते 50,000 Hz या दरम्यान

133. रक्तपेशी व पशूंचे रेत टिकवून ठेवण्यासाठी खालील पर्यायांपैकी प्रामुख्याने कशाचा उपयोग होतो ?
(1) ऑक्सिजन
(2) हायड्रोजन
(3) द्रवरूप नायट्रोजन
(4) द्रवरूप कार्बनडायॉक्साइड

134. H1N1 ह्या विषाणूजन्य रोगाला कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?
(1) डेंग्यू (2) बर्ड फ्ल्यू (3) स्वाईन फ्ल्यू (4) कोविड

135. मादक पेये तयार करण्यासाठी खालीलपैकी कशाचा वापर केला जात नाही ?
(1) ग्लुकोज (2) फ्रुक्टोज (3) सॅकरोमायसिस किण्व (4) लॅक्टोज

136. मराठी भाषेतील पहिले वर्तमानपत्र कोणते ?
(1) प्रभाकर (2) ज्ञानोदय (3) दर्पण (4) इंदूप्रकाश

137. विविध धर्मांच्या संदर्भाने खालील पर्यायातील गटात न बसणारे पद कोणते ?
(1) अग्यारी (2) अवेस्ता (3) सिनगॉग (4) विहार

138. खालील पर्यायांपैकी कोकणातील 'दशावतारी' नाटकांचे वैशिष्ट्य कोणते ?
(1) प्रायोगिक नाटकाचा प्रकार
(2) नाटकातील बहुतेक भाग गद्यमय असतो
(3) नाटकातील पात्रांचा अभिनय, रंगभूषा व वेशभूषा परंपरागत असते
(4) नाटकातील पात्रांची रंगभूषा व वेशभूषा आधुनिक असते

139. शिवरायांनी रायरीच्या किल्यास .... तर तोरणा किल्यास .... हे नाव दिले.
(1) राजगड, प्रचंडगड
(2) रायगड, तोरणाई
(3) रायगड, प्रचंडगड
(4) रायरेश्वर, पावनगड

140. खालीलपैकी संत नामदेव यांच्याबाबत योग्य विधाने कोणती ?
(A) महाराष्ट्राचे आद्य कीर्तनकार
(B) आपल्या विचारांचा पंजाबात प्रसार केला
(C) 'गुरुग्रंथसाहिब' ग्रंथात काही पदांचे लेखन
(1) फक्त (A) व (B) योग्य
(2) फक्त (B) व (C) योग्य
(3) फक्त (A) व (C) योग्य
(4) तिन्ही (A), (B) व (C) योग्य

141. शिवरायांच्या अष्टप्रधानमंडळातील 'मंत्री' या पदावरील व्यक्ती कोणते काम पहात असे ?
(1) सरकारी आज्ञापत्रे सांभाळणे
(2) परराज्याशी संबंध ठेवणे
(3) राज्याचा जमाखर्च पाहणे
(4) पत्रव्यवहार सांभाळणे

131. Match different energy forms with example :

'A' Group	'B' Group
(A) Pebbles	(i) Potential energy
(B) Slingshot (Galol)	(ii) Light energy
(C) Photosynthetic Activity	(iii) Kinetic energy
(D) Burning Wild Fire	(iv) Chemical energy

	(A)	(B)	(C)	(D)
(1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(4)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)

132. What is the frequency of sound audible to human ?
(1) 10 Hz to 10,000 Hz
(2) 20 Hz to 20,000 Hz
(3) 25 Hz to 25,000 Hz
(4) 50 Hz to 50,000 Hz

133. Which of the following is used prominently to preserve blood cell and animal body fluids ?
(1) Oxygen
(2) Hydrogen
(3) Liquid Nitrogen
(4) Liquid Carbon dioxide

134. By which name is viral disease H1N1 normally recognised ?
(1) Dengue (2) Bird Flu (3) Swine Flu (4) Covid

135. Which of the following is not used for preparing alcoholic beverages ?
(1) Glucose
(2) Fructose
(3) Saccharomyces Ferment
(4) Lactose

136. Name the First Newspaper in Marathi language :
(1) Prabhakar
(2) Dnyanodaya
(3) Darpan
(4) Induprakash

137. Find the odd man out in context of various religions.
(1) Agyaris (2) Avesta (3) Synagogue (4) Vihara

138. From the following options what is the characteristics of 'Dashavatara' theatre in Konkan ?
(1) Type of experimental drama
(2) Most of the part in drama is prose
(3) Acting, dressing and costumes of the characters in the play are traditional
(4) The make up and costumes of the characters in the play are modern

139. Shivaji Maharaj renamed Rairi fort as .... and Torna fort as ....
(1) Rajgad, Prachandgad
(2) Raigad, Tornai
(3) Raigad, Prachandgad
(4) Raireshwar, Pawangad

140. From the following statements, which are correct statements about Sant Namdev :
(A) Sant Namdev is 1st kirtankar of Maharashtra
(B) He propagated his thoughts in Punjab
(C) His compositions are included in Guru Granth Sahib
(1) Only (A) and (B)
(2) Only (B) and (C)
(3) Only (A) and (C)
(4) All the above (A), (B), (C)

141. In Ashtapradhan Mandal of Shivaji Maharaj what was the duty of 'Mantri' ?
(1) Maintaining Royal edicts
(2) Foreign relation
(3) Keeping accounts of state
(4) Correspondence

142. केंद्रसरकारने सुरू केलेली 'खडू फळा' योजना कोणत्या प्रकारच्या शिक्षणासाठी प्रसिद्ध आहे ?
(1) मुक्त विद्यापीठ
(2) माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण
(3) प्राथमिक शिक्षण
(4) पूर्व प्राथमिक शिक्षण

143. योग्य जोड्या जुळवा :

'A' गट	'B' गट
(A) कोसबाड प्रकल्प	(*i*) पंडिता रमाबाई
(B) शारदा सदन	(*ii*) प्रमिला दंडवते
(C) सेवासदन	(*iii*) अनुताई वाघ
(D) महिला दक्षता समिती	(*iv*) रमाबाई रानडे

	(A)	(B)	(C)	(D)
(1)	(*ii*)	(*i*)	(*iv*)	(*iii*)
(2)	(*iii*)	(*iv*)	(*i*)	(*ii*)
(3)	(*iii*)	(*i*)	(*iv*)	(*ii*)
(4)	(*ii*)	(*i*)	(*iii*)	(*iv*)

144. ग्रामपंचायत सदस्य म्हणून निवडून येण्यासाठी वयाची किती वर्षे पूर्ण असावी लागतात ?
(1) 18 (2) 21 (3) 25 (4) 22

145. लोकसभा हे .... सभागृह आहे.
(1) वरिष्ठ (2) कनिष्ठ (3) द्वितीय (4) कायमस्वरूपी

146. भूदल : जनरल : : वायुदल : .... ?
(1) एअर चीफ कमांडर
(2) एअर चीफ जनरल
(3) एअर चीफ अॅडमिरल
(4) एअर चीफ मार्शल

147. भारताच्या राष्ट्रपतींची निवड करताना प्रत्यक्ष मतदानात खालीलपैकी कोणत्या सभागृहाचे सदस्य सहभागी होतात ?
(A) लोकसभा
(B) राज्यसभा
(C) विधानसभा
(1) फक्त (A) व (B)
(2) फक्त (A) व (C)
(3) फक्त (B) व (C)
(4) तिन्ही (A), (B) व (C)

148. गट पर्वतांबाबत विसंगत बाब कोणती ?
(1) गट पर्वताचा माथा टोकदार असतो
(2) गट पर्वताचे उतार तीव्र असतात
(3) गट पर्वताचा उचललेला भाग ठोकळ्यासारखा दिसतो
(4) गट पर्वतावर सुरुवातीच्या काळात शिखरे नसतात

149. जागतिक स्थाननिश्चिती प्रणाली (G.P.S.) या संगणकीय नकाशा प्रणालीमध्ये प्रामुख्याने कश्याचा वापर करण्यात येतो ?
(1) रेडीओ लहरी
(2) संगणक कोर्डींग
(3) अवकाशीय संकेत
(4) अक्षवृत्त व रेखावृत्त

150. थंड प्रदेशातील बर्फ हे .... नसते.
(1) एकसंध (2) भरीव (3) भुसभुशीत (4) पारदर्शक

142. 'Chalk and Board' scheme by Central Government is famous for which educational level ?
(1) Open University
(2) Secondary and Higher Secondary Education
(3) Primary Education
(4) Pre-Primary Education

143. Match the following :

'A' Group	'B' Group
(A) Kosbad Project	(*i*) Pandita Ramabai
(B) Sharda Sadan	(*ii*) Pramila Dandawate
(C) Seva Sadan	(*iii*) Anutai Wagh
(D) Mahila Dakshata Samiti	(*iv*) Ramabai Ranade

	(A)	(B)	(C)	(D)
(1)	(*ii*)	(*i*)	(*iv*)	(*iii*)
(2)	(*iii*)	(*iv*)	(*i*)	(*ii*)
(3)	(*iii*)	(*i*)	(*iv*)	(*ii*)
(4)	(*ii*)	(*i*)	(*iii*)	(*iv*)

144. What is the qualifying age for getting elected as Gram Panchayat member ?
(1) 18 (2) 21 (3) 25 (4) 22

145. Lok Sabha is .... house of Parliament.
(1) Upper
(2) Lower
(3) Secondary
(4) Permanent

146. Army : General : : Air Force : .... ?
(1) Air Chief Commander
(2) Air Chief General
(3) Air Chief Admiral
(4) Air Chief Marshal

147. While electing the President of India members of which house actually participate in direct voting ?
(A) Lok Sabha
(B) Rajya Sabha
(C) Vidhan Sabha
(1) Only (A) and (B)
(2) Only (A) and (C)
(3) Only (B) and (C)
(4) All the these (A), (B) and (C)

148. What is irrelevant statement about Block mountains ?
(1) It has sharp peaks
(2) It has steep slope
(3) The elevated part looks like a block
(4) There are no peaks in the beginning of block mountain

149. What is mainly used for GPS (Global Positioning System) in computerised mapping system ?
(1) Radio waves
(2) Computer coding
(3) Spatial signals
(4) Longitude and latitude

150. Ice in cold region is not ....
(1) Homogenous
(2) Massive
(3) Frowning
(4) Transparent

Exam Code 1124	Paper Code : **501**	
Time : 10:30 AM to 1:00 PM	Medium : **Bengali**	

Seat No.

Set D

Total Marks	**150**
Total Pages	**36**

Paper I (Std. I to Std. V)

Kindly read below instructions before solving the Question Paper

Ensure that you have received the Question Paper of selected Optional Subject.

Instructions :-

1. Candidates should write their seat number on Question Paper at provided space.
2. Candidates should write their seat number on OMR SHEET at provided space.
3. Total no. of questions are 150 for this paper & candidate will get 150 Minutes (Two & half hours) to solve 150 questions. All questions carry one mark each. All questions are compulsory.
4. Each question in this paper is objective type and four options are provided for each question, out of which only one option is correct. Candidate has to mark only one option out of four by darkning the corresponding circle on OMR SHEET using Black or Blue ball pen only. Half marked circles, mistakes while darkning or marking two options will not be considered as correct. Option once marked on OMR SHEET cannot be changed later.
5. If question is cancelled due to any reason the eligibility will be decided based on the marks obtained against the accurate question.
6. Do not write/mark answers in the question booklet. Do not separate/tear any section from the, main question paper booklet.
7. The rough work is to be done in the page/space provided in the question booklet.
8. OMR BARCODE no. question paper serial no. and SET CODE should be properly mentioned on Signature Roll.
9. Present your exam admit card if requested by the Supervisor/Invigilator.
10. Question paper contains medium-wise sections as shown below :

Section	Subject	Question No.	Marks
1	Bengali	1 To 30	30
2	English/Marathi	31 To 60	30
3	Child Development & Pedagogy	61 To 90	30
4	Mathematics	91 To 120	30
5	Environmental Studies	121 To 150	30

11. While submitting your OMR answer sheet to invigilator, make sure that there are three copies containing one main copy and two carbonless copies. Candidate should keep candidates carbonless copy with themselves. Do not separate the other carbonless copy meant for MSCE.
12. Do not leave the examination hall without invigilators instruction.
13. If candidate takes any exam related material out of the examination hall during or after the exam, his/her candidature will be cancelled.
14. Candidate should not bring mobile, smart watch, calculator, Logtable or any other unnecessary material into the examination hall.
15. After the allotted exam time, candidates are allowed to take the Question Paper along with them. Providing the copy/content of the question paper to any other person before the exam time is over is a punishable offence and concerned candidate will have to face legal action as per the provisions under "THE MALPRACTICE PREVENTION ACT OF 1982 OF THE STATE".
16. Candidate should remove the Question Paper seal only after the exam time starts. No seal should be removed before the starting of the allotted exam time.
17. In case ambiguity between translation of Marathi or any other medium and English medium, questions in English medium will be considered as final for all mediums.

SEAL